

Koronawirusly günlerde Remezan aýynyň pikirlendiren hususlary

Category: Kitapcy, Nukdaýnazar, Pedagogika we edep-terbiýe
написано kitapcy | 23 январа, 2025

Koronawirusly günlerde Remezan aýynyň pikirlendiren hususlary
KORONAWIRUSLY GÜNLERDE REMEZAN AÝYNYŇ PIKIRLENDIREN HUSUSLARY

2020-nji ýylyň dünýäsinde musulmanlar öňkülerinden has başgaça Remezan aýyny başdan geçirýär. Metjitler ýapyk. Köpçülikleýin agzaçarlar, tarawa namazlary, agzaçar çadyrlary, metjitleriň howlusynda ýa-da meýdançalarda açylan ýarmarkalar ýok. Tanyş-biliş, dost-ýar, dogan-garyndaş bolup bir ýere üýşmek, görme-görse gitmek hyllalla boldy, adamlar diýseň lapykeç halda. Durmuş bilen bitewileşen many-mazmun dini-de many-mazmunly görkezýän eken. Ibn Arabynyň «din adatdyr» diýen sözünü şu nukdaýnazardan-da düşündirip bolar. Ýogsa-da, öýümizden çykman özümizi karantin astyna alan şu günlerimizde mundan ýerlikli peýdalanyp bilerismikä? Hakyky erkinlige düşünmegiň şerti taýýar bolan ýaly görünýär. Öňi-soňy bizi terk etmeli zatlary seljermek we ähmiýetlisidir ähmiýetsizini aýyl-saýyl etmek gerek.

■ Dünýäniň ümzügi nirä tarap?

Ýakyn günlerde bize nämeler garaşýar. Çak etmek mümkin däl. Dünýäniň ümzügi düýbünden başga tarapa yöneldi we biz bu täze düzgüniň gymmatlyklarynyň nämelerden ybarat boljagyny bilemzok. Ol gymmatlyklaryň içinde ynanç barmy, bar bolsa nähili bolar? Islese-islemesek, bular bizi çynlakaý

oýlandyrýar. Siwilizasiýalaryň diňe uly heläkçiliklerden soň kämilleşýändigini aýdýan Toýnbi «Medeniýet jogapkärçilige çekilýär» atly kitabynda bu boýunda etmeli işlere şeýle ünsi çekýär:

«Syýasy ugurda dünýä hökümetini dolandyryp biljek esaslandyryjy sistemany taýýarlaň, ykdysadyýetde erkin maýa goýumy bilen sosializmiň arasynda sazlaşykly (ýerine we wagtyna görä üýtgäp bilme ukybyna eýe) zähmet sistemany dörediň, ruhy taýdan dünýewi gurluşy dini kadalar bilen birleşdiriň, şu üç ugurda garaşylan netijäni gazanyp bilsek, medeniýeti gorap saklamak söweşinde ýeňiş gazanyp bileris».

Ýeňiş adamzat kesgittläär, has takygy adama goýulan goýumlar kesgittläär.

■ **Ybadatyň özeni düşünmekdir**

Düşünje üýtgäp-özgerip duran zat. Hut düşünje üýtgäp-özgerip durýandygy üçin adam kämilleşýär. Dünýewi düşünjäniň durnukly häsiýete eýe bolan ýerinde düşünjede ösüş bolup bilmez. Onuň birnäçe şertleri bar. Semawy ýörelgede inziwa (çile) aýratyn orun tutýar. Inziwa – kişiniň bolup geçen zatlary gözden geçirmesi, boş-gereksiz zatlary terk etmesi we ondan soňly tapgyrda jemgyýetiň peýdasynyň-bähbidiniň hatyrasyna özünden geçmegine aýdylýar. Derwüşlerde, Sokrat ýaly filosoflarda, mistik şahsyýetlerde, pygamberlerde bu şahsy münzewiligi (ýalňyzlygy) görmek bolýar. Edil Hezreti Muhammediň (s.a.w) Hyra tejribesinde bolşy ýaly. Düýp esaslaryny monastyr tejribesinden alan uniwersitet toparlanmalarynyň özeninde-de çuňňur düşünme we çete çekilme haly bar.

■ **Dindarlygy janlandyрма**

Her bir rituallyň, her bir ybadatyň özenini oýlanyp-ölçerip hereket etmäge çagyryş düzýär. Nuretdin Topçynyň aýdyşy ýaly, birnäçe sany el-aýak, kelle, beden hereketleri diniň esaslaryny emele getirip bilmez.

Mysal üçin, namaza tekbir bilen başlanyňda elleriňi galdyrmak

«Masiwany (Alladan başga hemme zady) yzymda goýup, ýeke-täk we beýik bolan Allaha ýönelýärin» diýmekdir. Oraz tutmak – maddy zatlardan saklanul ruhy gymmatlyga geçmek üçin özüni terbiýelemegiň metodydyr. Ybadatlara fiziki gymyldy-herketleri aşyp, ynsan hökmünde orta çykyşymyzyň düýp manysyna ýönelmek manysynda-da düşünip bileris. Diýmek isleýän zadym, ýalňyzlygy boýdan-başa başdan geçirýän bu wagt aralygyny çilä öwürmek (itikaf hem diýip bolar) werziş bolan dindarlyga we «döreyiş hallaryna» täze röwüş çaýyp biler.

Aýşe SUJU.

27.04.2020 ý, «SÖZCÜ» gazeti.

Terjime eden: Guwanç MÄMİLİYEW,
Stambul uniwersitetiniň talyby. Pedagogika we edep-terbiýe